

7.9.2022

Vanhuuseläkeliiikkeen seuranta

1 Kuolevuusperustejaoksen työstä

Telan laskuperusteasiain neuvottelukunnan asettama kuolevuusperustejaos toimii vuonna 2022 seuraavalla kokoonpanolla: Heidi Halme (pj., Ilmarinen), Kalle Elo (Veritas), Tuomas Hakkarainen (Elo), Harri Isokorpi (STM), Sergei Lahti (ETK), Risto Louhi (Keva), Tuomas Marttila (Mandatum), Lauri Ojala (Porasto), Jouni Rokka (Varma) ja Mervi Virolainen (siht., Ilmarinen).

2 Keskeiset tulokset

Kokonaisvahinkosuhde pieneni vuonna 2021 toista vuotta peräkkäin ja oli 100,8 % (104,1 % vuonna 2020). Miesten vahinkosuhde oli 104,1 % (108,1 %) ja naisten 93,7 % (95,7 %). Vanhuuseläkeliiikkeen euromääräinen tappio pieneni selvästi edellisestä vuodesta ja oli 6,5 miljoonaa euroa (29,6 miljoonaa euroa). Tappio syntyi edelleen pääosin 1940–60-luvuilla syntyneiden miesten kortheteista.

3 Väestön elinajan kehitys

Elinajanodote on ”vuosien määrä, jonka verran tietyn ikäinen henkilö eläisi kuolleisuuden pysyessä ennallaan” (Tilastokeskus, <https://www.stat.fi/meta/kas/elinajanodote.html>).

Tässä raportissa on käytetty vuoden 2021 elinajanodotteiden osalta Tilastokeskuksen ennakkotietoja. Lopulliset tiedot julkaistaan vuoden 2022 lokakuun lopussa, kun 0-vuotiaana kuolleiden tarkka ikäjakauma on selvillä. Tilastokeskus käyttää ennakkotietojen laskennassa 0-vuotiaiden osalta estimattina edellisten vuosien vastaavaa jakaumaa. Tarkan ikäjakauman vaikutus elinajanodotteeseen on Tilastokeskuksen mukaan vähäinen.

Vastasyntyneen elinajanodote on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 0,20 vuodella kalenterivuodessa (taulukko 1). Vuonna 2021 elinajanodote pieneni edellisestä vuodesta 0,01 vuodella. Tätä ennen elinajanodote on pienentynyt 2000-luvulla ainoastaan vuosina 2016 ja 2020. Kolmen viimeisen vuoden aikana kasvu on ollut keskimäärin 0,07 vuotta kalenterivuodessa. TyEL:n voimaantuloista eli vuodesta 2007 alkaen vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 0,16 vuotta kalenterivuodessa.

Miesten elinajanodote kasvoi vuonna 2021 edellisestä vuodesta 0,12 vuodella. Naisten elinajanodote puolestaan pieneni 0,16 vuodella. Miehillä vastasyntyneen elinajanodote on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 0,25 vuodella ja naisilla keskimäärin 0,16 vuodella kalenterivuodessa. Vuonna 2000 naisten elinajanodote oli 6,9 vuotta pidempi kuin miesten; vuonna 2021 ero oli kaventunut 5,3 vuoteen.

7.9.2022

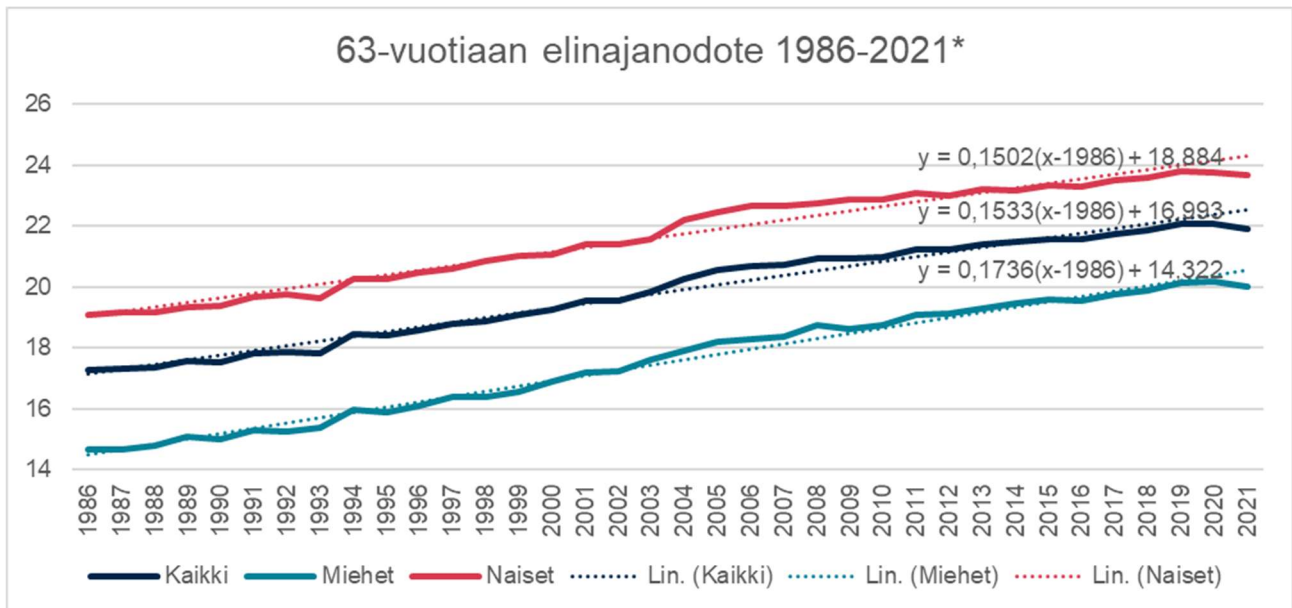
VUOSI	ELINAJANODOTE			MUUTOS		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
2000	77,66	74,14	81,01	0,21	0,41	-0,01
2001	78,13	74,56	81,53	0,47	0,42	0,52
2002	78,26	74,85	81,53	0,13	0,29	0,00
2003	78,53	75,12	81,81	0,27	0,27	0,28
2004	78,84	75,30	82,26	0,31	0,18	0,45
2005	78,96	75,51	82,29	0,12	0,21	0,03
2006	79,36	75,80	82,83	0,40	0,29	0,54
2007	79,37	75,84	82,85	0,01	0,04	0,02
2008	79,69	76,32	82,99	0,32	0,48	0,14
2009	79,84	76,48	83,14	0,15	0,16	0,15
2010	80,00	76,71	83,23	0,16	0,23	0,09
2011	80,38	77,17	83,53	0,38	0,46	0,30
2012	80,49	77,50	83,39	0,11	0,33	-0,14
2013	80,86	77,84	83,81	0,37	0,34	0,42
2014	81,05	78,17	83,87	0,19	0,33	0,06
2015	81,36	78,53	84,13	0,31	0,36	0,26
2016	81,29	78,43	84,11	-0,07	-0,10	-0,02
2017	81,48	78,70	84,20	0,19	0,27	0,09
2018	81,61	78,89	84,28	0,13	0,19	0,08
2019	81,87	79,16	84,53	0,26	0,27	0,25
2020	81,82	79,03	84,62	-0,05	-0,13	0,09
2021*	81,81	79,15	84,46	-0,01	0,12	-0,16

Taulukko 1. Vastasyntyneen elinajanodotteen kehitys väestötasolla (lähde: Tilastokeskus)

*Vuoden 2021 elinajanodote on Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.

63-vuotiaan elinajanodote pieneni 0,13 vuodella vuodesta 2020 (kuva 1). Miesten odote pieneni 0,17 vuotta ja naisten 0,07 vuotta. 63-vuotiaan elinajanodote on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 0,13 ja kolmen viimeisen vuoden aikana keskimäärin 0,03 vuotta kalenterivuodessa. TyEL:n voimaantulosta eli vuodesta 2007 alkaen vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 0,08 vuotta kalenterivuodessa.

7.9.2022

Kuva 1. 63-vuotiaan elinajanodotteen kehitys väestötasolla (lähde: Tilastokeskus)

*Vuoden 2021 elinajanodote on Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.

4 TyEL:n perusturvan vanhuuseläkeliike riskiperusteanalyysin mukaan

Työeläkeyhtiöiden yhdistetyn riskiperusteanalyysitilaston avulla seurataan vanhuuseläkeliiikkeessä vuosittain laskuperusteiden mukaan vapautuvia vastuita (a) ja todella vapautuneita vastuita (b). Vahinkosuhte saadaan näiden suhteena (a/b). Taulukossa 2 on esitetty riskiperusteanalyysitilaston luvut vuodesta 2007 lähtien. Koska LEL-kanta ei ole mukana riskiperusteanalyysien tiedoissa vuodesta 2012 lähtien, taulukon 2 vahinkosuhteet on laskettu vuosille 2007–2011 poistamalla laskuperusteiden mukaan vapautuneista vastuista (a) mahdollinen LEL-kuolevuusperusteen ali- tai ylijäämän vaikutus. Täten uudeksi vahinkosuhteeksi saadaan (a+c)/b, jossa c on LEL-kuolevuusperusteen mahdollinen ylijäämä. Ennen vuotta 2007 LEL-kanta ei ole ollut mukana tarkasteluissa.

Vuoden 2016 lopusta alkaen voimaan tullut uusi kuolevuusperuste on vaikuttanut vahinkosuhdetta alentavasti. Taulukossa 2 on esitetty vuoden 2016 osalta virallisen riskiperusteanalyysin mukainen vahinkosuhte 108,8 %, joka on laskettu kyseisen vuoden aikana voimassa olleen laskuperusteen mukaisesti. Vuodelle 2016 laskettu uuden kuolevuusperusteen mukainen vahinkosuhte oli 100,6 %. Vuoden 2016 jälkeen vahinkosuhte on kasvanut kuitenkin välillä pienentyen edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2021 vahinkosuhte pieneni 3,3 %-yksikköä ollen 100,8 % (104,1 % vuonna 2020). Vahinkosuhte pieneni jo toista vuotta peräkkäin. Vanhuuseläkeliikeen tappiota kertyi 6,5 miljoonaa euroa vuonna 2021.

7.9.2022

VAPAUTUNUT VASTUU (M€)				LEL-KUOLE- VUUSPERUS- TEEN YLI- JÄÄMÄ (M€)	VAHINKOSUHDE (%) (LEL-KUOLEVUUS- PERUSTEEN ALI-/YLI- JÄÄMÄN VAIKUTUS POISTETTU)	
VUOSI	Perusteiden mukaan	Todellinen	Erotus (ml. LEL-yli- jäämä)		Vahinko- suhde (%)	3 vuoden liukuva ka.
2007	277,4	288,8	11,4	0	96,1	96,2
2008	318,1	309,6	-4,7	-3,8	101,5	98,6
2009	343,4	336,8	-2,8	-3,7	100,8	99,5
2010	381,6	374,0	-1,9	-5,7	100,5	101,0
2011	417,5	394,4	-14,2	-8,8	103,6	101,7
2012	406,0	387,9	-18,1		104,7	102,9
2013	441,9	416,3	-25,6		106,2	104,8
2014	479,2	439,6	-39,6		109,0	106,6
2015	519,7	472,6	-47,0		110,0	108,4
2016	566,3	520,6	-45,7		108,8	109,2
2017	550,9	534,5	-16,4		103,1	107,3
2018	615,9	599,3	-16,7		102,8	104,9
2019	698,0	662,0	-36,0		105,4	103,8
2020	747,6	718,0	-29,6		104,1	104,1
2021	830,0	823,5	-6,5		100,8	103,5

Taulukko 2. TyEL:n perusturvan vanhuuseläkeliikkeen kehitys, molemmat sukupuolet (LEL-kuolevuusperusteiden ali-/yli-jäämän vaikutus poistettu vuosilta 2007–2011)

Miesten vuoden 2021 vahinkosuhte oli 104,1 % ja naisten 93,7 % (taulukot 3a ja 3b). Miesten vahinkosuhte pieneni edellisestä vuodesta 4,0 %-yksikköä ja naisten 2,0 %-yksikköä. Erotus b-a kuvaa vanhuuseläkeliikkeen tulosta euroina. Miehillä tulos oli edelleen tappiollinen.

7.9.2022

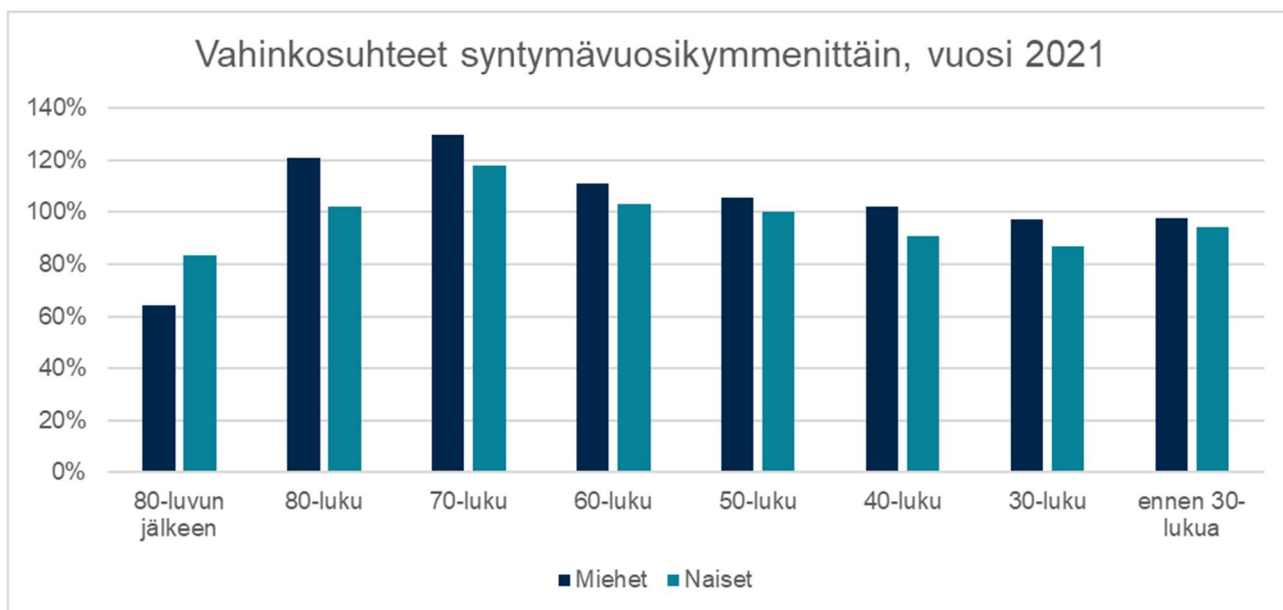
MIEHET	VAPAUTUNUT VASTUU (M€)			VAHINKOSUHDE a/b (%)
VUOSI	Perusteiden mukaan (a)	Todellinen (b)	Erotus b-a	
2019	493,5	453,5	-40,0	108,8
2020	527,5	487,9	-39,6	108,1
2021	585,6	562,6	-22,9	104,1
2019–2021	1 606,6	1 504,1	-102,5	106,8

Taulukko 3a. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet vuosina 2019–2021, miehet

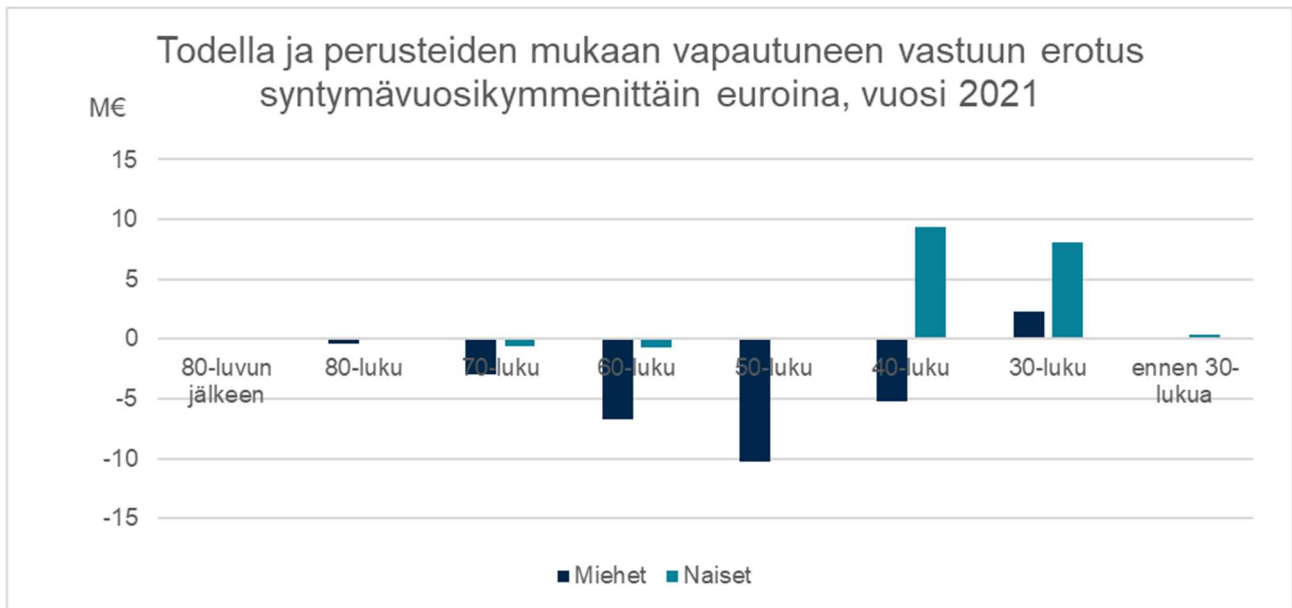
NAISET	VAPAUTUNUT VASTUU (M€)			VAHINKOSUHDE a/b (%)
VUOSI	Perusteiden mukaan (a)	Todellinen (b)	Erotus b-a	
2019	204,5	208,5	4,0	98,1
2020	220,1	230,1	10,0	95,7
2021	244,4	260,9	16,4	93,7
2019–2021	669,0	699,4	30,4	95,7

Taulukko 3b. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet vuosina 2019–2021, naiset

Kuvassa 2 on esitetty vahinkosuhteet syntymävuosikymmenittäin vuonna 2021. Vanhuuseläkeliikeen tappio syntyi edelleen pääosin 1940–60-luvuilla syntyneiden miesten kohorteista (kuva 3).

Kuva 2. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet syntymävuosikymmenen mukaan vuonna 2021

7.9.2022

Kuva 3. TyEL:n perusturvan todella vapautuneen ja perusteiden mukaan vapautuneen vanhuuseläkevastuun euromääräinen ero syntymävuosikymmenen mukaan vuonna 2021

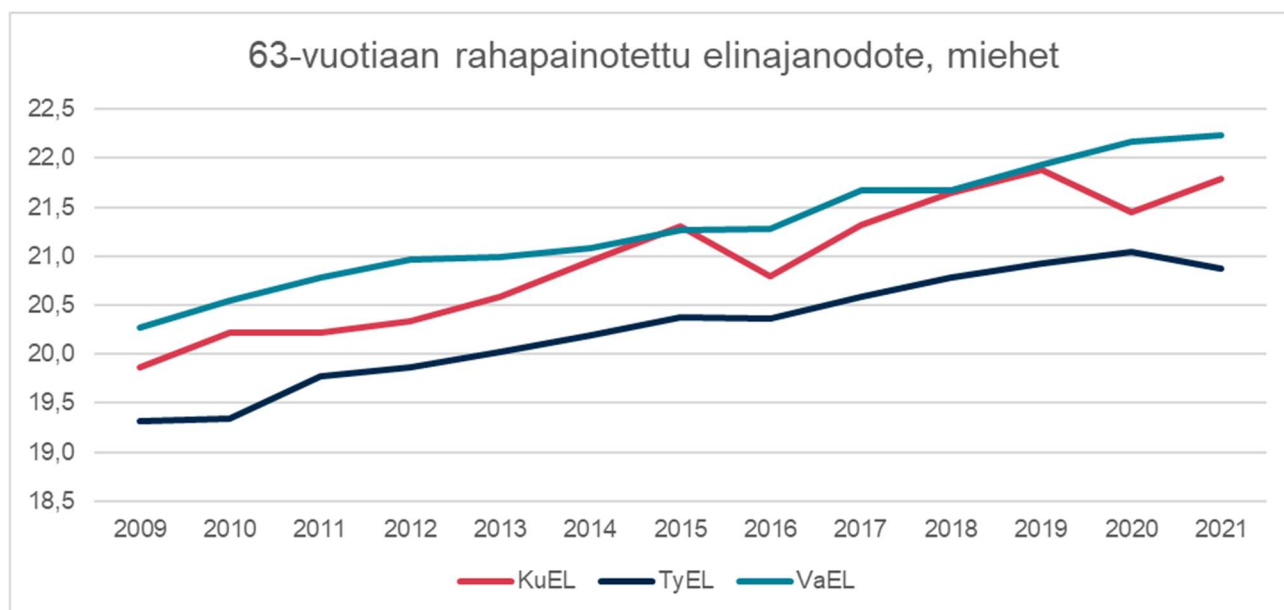
5 Kuolevuus ja elinaikavertailu työeläkelaeittain

ETK:n kuolevuuslukujen perusteella on tarkasteltu periodikohtaisia elinajanodotteita myös KuEL-, TyEL- ja VaEL-piirien osalta vuoden 2009 seurantaraportista lähtien. Vuoden 2017 seurantaraporttiin saakka em. lakien kappalepainotettuja henkilöpiirikohtaisia odotteita verrattiin väestön elinajanodotteisiin. Tällöin henkilön katsottiin kuuluneen lain piiriin, jos hän eläessään (vuoden lopussa) tai kuollessaan oli ko. lain mukaisessa työsuhteessa tai ko. lain mukaisen lakiosan sisältävällä omaeläkkeellä. Näin ollen joukot olivat osittain päällekkäisiä.

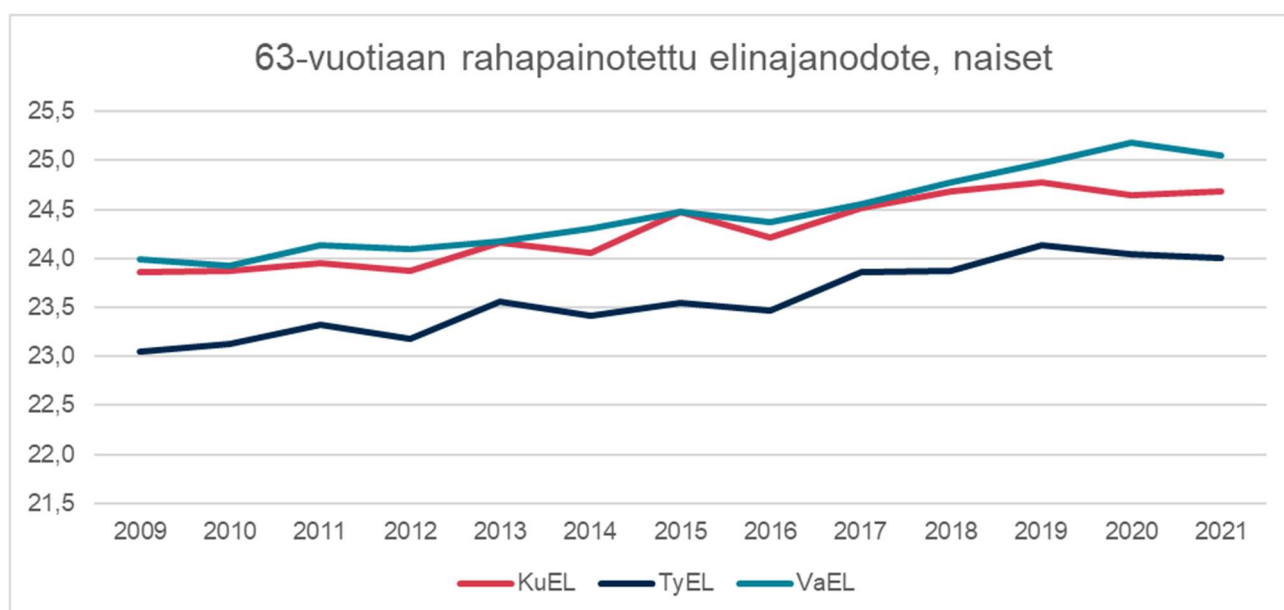
Vuoden 2018 raportista lähtien lakien välinen vertailu on tehty käyttäen ETK:n laskemia rahapainotettuja elinajanodotteita. Rahapainona on käytetty karttuneita tai maksussa olevia työeläkkeitä. Tällöin piiri on kattavampi kuin aiemmissa seurantaraporteissa käytetty piirin käsite, joka kattoi vain työssä tai eläkkeellä olevat henkilöt mutta ei vapaakirjoja. ETK:n aineistossa JuEL-piiri on jaettu kahteen osaan: JuEL/Kevan jäsenyhteisöt (jäljempänä KuEL) sekä JuEL/Valtio (jäljempänä VaEL). Lakien keskinäisen vertailun lisäksi tuloksia verrataan myös väestön kappalepainotettuihin elinajanodotteisiin.

Kuvissa 4a ja 4b on esitetty 63-vuotiaan rahapainotetun elinajanodotteen kehitys lakikohtaisesti vuosina 2009–2021. Elinajanodote on kasvanut tarkasteluajanjaksolla kaikissa piireissä, ja kasvu on ollut suurempaa miehillä kuin naisilla. Miesten TyEL-piirin odote on ollut tarkastelujaksolla keskimäärin 0,7 vuotta pienempi kuin KuEL-piirissä ja 1,0 vuotta pienempi kuin VaEL-piirissä (kuva 4a). Naisilla (kuva 4b) vastaavat erot ovat 0,7 vuotta (TyEL- ja KuEL-piirin välinen ero) ja 0,9 vuotta (TyEL- ja VaEL-piirin välinen ero). Elinajanodote pieneni vuonna 2021 edellisestä vuodesta naisilla TyEL- ja VaEL-piireissä ja miehillä TyEL-piirissä.

7.9.2022

Kuva 4a. 63-vuotiaan rahapainotettu elinajanodote vuosina 2009–2021, miehet

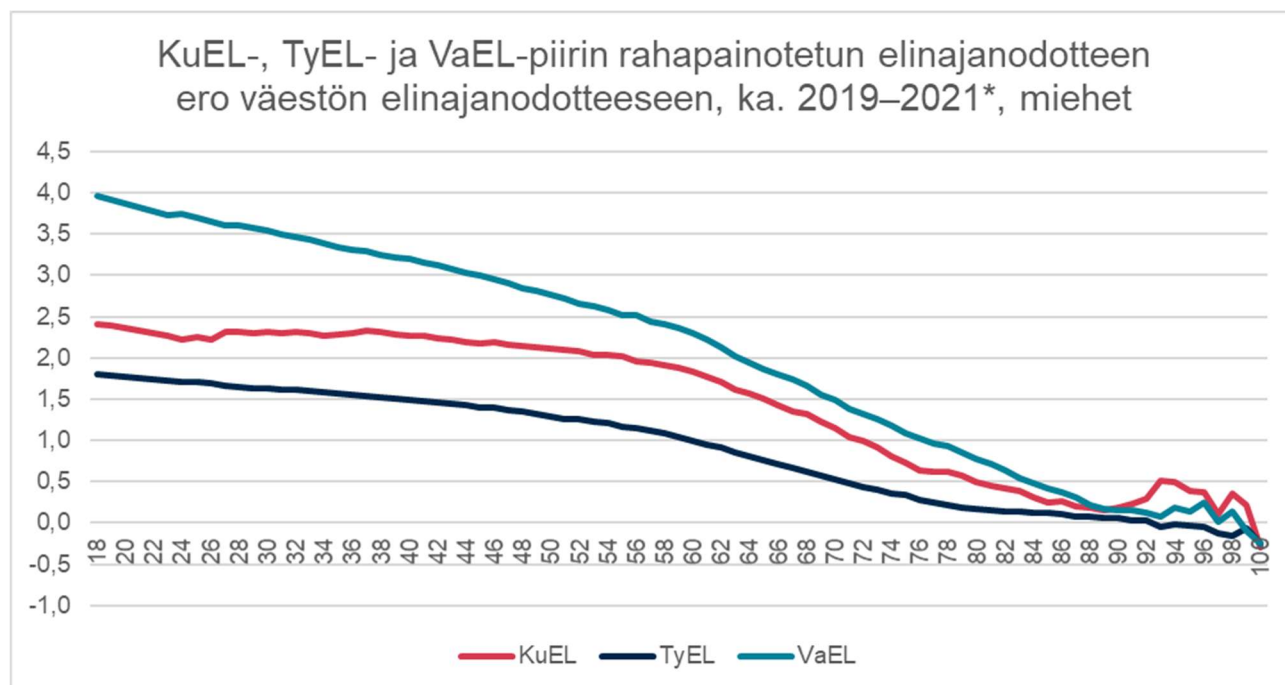
Kuva 4b. 63-vuotiaan rahapainotettu elinajanodote vuosina 2009–2021, naiset

Kuvissa 5a ja 5b on verrattu eri lakien ikäkohtaisia rahapainotettuja elinajanodotteita väestötason kappalekuolevuuksilla laskettuun odotteeseen. Odotteet ovat vuosien 2019–2021 keskiarvoja. Miehillä odotteet ovat korkeimmat VaEL-piirissä ja alhaisimmat TyEL-piirissä vanhimpia ikäluokkia lukuun ottamatta. Erityisesti nuorilla VaEL-piirin ero KuEL- ja TyEL-piireihin on selkeä. Myös naisilla VaEL-piirin odotteet ovat korkeimmat ja TyEL-piirin odotteet alhaisemmat kuin muiden lakien piirissä. Vanhimmat ikäluokat muodostavat poikkeuksen tässäkin tapauksessa. Jos vanhimpia ikäluokkia ei oteta huomioon, lakikohtaiset odotteet ovat sekä miehillä että naisilla korkeammat kuin väestössä ja miehillä lakikohtaisten odotteiden ero väestöön on suurempi kuin naisilla.

Verrattuna vuosien 2018–2020 keskiarvoihin elinajanodotteet ovat nousseet miehillä VaEL-piirissä keskimäärin 0,2 vuotta ja naisilla 0,1 vuotta. KuEL-piirissä miesten elinajanodotteet ovat nousseet

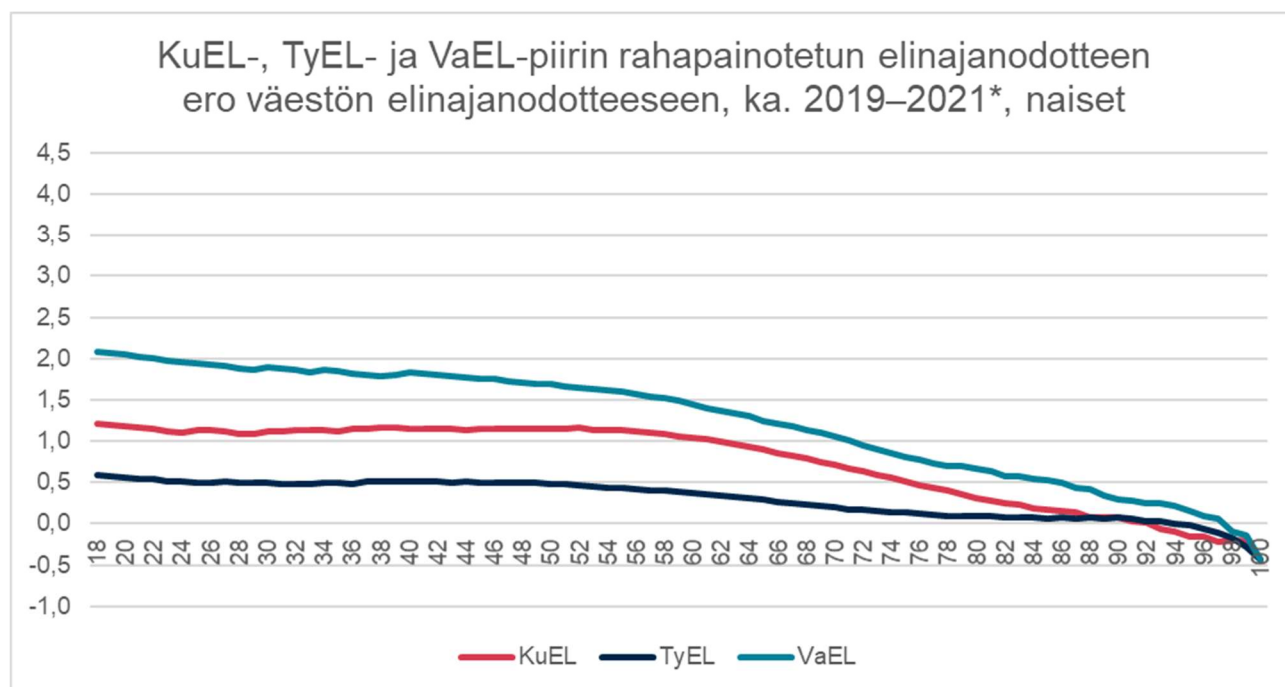
7.9.2022

keskimäärin 0,1 vuotta mutta naisilla sen sijaan laskeneet keskimäärin 0,1 vuotta. TyEL-piirissä odotteet ovat pysyneet keskimäärin samalla tasolla sekä naisilla että miehillä.

Kuva 5a. Miesten KuEL-, TyEL- ja VaEL-piirin rahapainotetun elinajanodotteen ero väestön elinajanodotteeseen, vuosien 2019–2021 keskiarvo

*Väestön elinajanodote on vuoden 2021 osalta Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.

Kuva 5b. Naisten KuEL-, TyEL- ja VaEL-piirin rahapainotetun elinajanodotteen ero väestön elinajanodotteeseen, vuosien 2019–2021 keskiarvo

*Väestön elinajanodote on vuoden 2021 osalta Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.